

Хе Цзижань пише, що "в межах так званої мовної картини світу в основному досліджуються зв'язки між мовою, мисленням та реальністю і вивчається роль мови в формуванні картини світу" [2, с.54]. Іншими словами, мовна картина світу відображає ці зв'язки і виявляє вка-

зану роль. Оскільки в формуванні картини світу беруть участь декілька компонентів – мова, мислення, реальність і культура (цей компонент дослідник додає пізніше), Хе Цзижань висуває тезу про плюралізм мовної картини світу [2, с.56], зображуючи її основу на рис. 1.

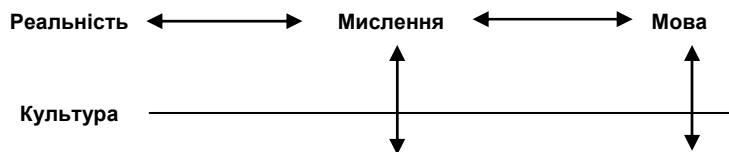

Рис.1. Плюралізм мовної картини світу

Мовний знак (语言符号): якщо вважати, що мова походить з досвіду і когніції людини, то тоді можна заперечити умовність зв'язку означника й означуваного, вважають сучасні когнітивісти [2, с.25], натомість, говорять про його мотивованість.

Розум (心智): у когнітивній лінгвістиці розум розуміється як посередник між мовою і реальністю [2, с.45]. Без опосередкованих структур розуму людина не може наблизитися до реальності [2, с.45]. При цьому сучасні когнітивісти вважають, що розум є продуктом тілесного досвіду і, в свою чергу, продукує всі структури реальності в мові [2, с.45].

У межах когнітивної психології розум розглядається як процес обробки інформації [2, с.50].

Символ (符号): у когнітивістиці це поняття протистоїть поняттю смислу [2, с.21].

Значення (意义): як уже зазначалося в визначенні когнітивної лінгвістики, запропонованому Хе Цзижанем, значення є центральним об'єктом досліджень цієї науки. Напевне, тому в межах когнітивної лінгвістики навіть виділяється окремий напрямок – когнітивна семантика, у межах якої вивчається "таємниця" утворення значення в мові. Новаторським є положення когнітивістів про те, що значення базується на перцепції [2, с.46] (у традиційній лінгвістиці, нагадаємо, вважалося, що смисл твориться "з середини" самих мовних структур), а розумові (когнітивні) механізми тісно пов'язані з чуттєвими [3, с.4]. Хе Цзижань вважає, що значення є **психічним явищем**, яке базується на тілесному досвіді [2, с.46], іншими словами – результатом взаємодії тіла й розуму (суб'єкта) з об'єктивною реальністю [2, с.46].

На противагу генеративній граматиці Н. Хомського – до певної міри своїй попередниці – когнітивісти визнають примат значення над синтаксисом і вважають, що перший має ще й породжувальну (а не тільки пояснювальну) здатність, тому значення має бути центром

лінгвістичних досліджень [2, с.24]. Представники другого покоління когнітивістів вважають, що значення – це психічне явище, пов'язане з тілесним досвідом [2, с.25], при цьому поняття *значення* прирівнюється до поняття *концептуалізації* [2, с.33], таким чином, значення розуміється як **процес**, що, на думку Хе Цзижаня, є революційним переосмисленням цього поняття порівняно з традиційними уявленнями про нього [2, с.33].

Оскільки ж процеси категоризації й концептуалізації відбуваються по-різному в кожного суб'єкта когніції, то системи значень у різних мовах також утворюються різні. Про те, що "різні культури створюють різні значення", писали Хе Цзижань, Дай Хаої тощо [2, с.25]. Оскільки система значень – це артефакт (явище культури, а не природи), то, повертаючись до думки А. П. Бабушкіна та М. Т. Жукової, слід визнати, що вона (культура) має матеріально-ідеальну природу, чим і пояснюється різниця, про яку пишуть китайські вчені.

Таким чином, багато базових лінгвістичних понять були переглянуті в світлі відкриттів когнітивістики, але й дослідження лінгвістів дали змогу глибше проникнути в таємниці роботи мозку.

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.; 2. 认知语用学/何自然主编. - 上海: 上海外语教育出版社, 2006. -538 页; 3. Lakoff G., Johnson M. Philosophy in the Flash: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought. – N.Y.: Basic Books, 1999. – 624 p.; 4. 汉字资源: 当代新说文解字/窦文宇窦勇著. -长春: 吉林文史出版社, 2005; 5. Сергеев А. От сигнала к смыслу // Вокруг света. – 2010. – № 5. – с.78-87; 6. 认知语文学/束定芳编著. - 上海: 上海外语教育出版社, 2008. -265 页; 7. Бабушкин А. П., Жукова М.Т. Перевод художественного произведения как культурная адаптация картины мира // Язык, коммуникация и социальная среда. – Вып. 1. – 2001. <http://tpl1999.narod.ru/WebLSE2001/BabZhukLSE2001.htm>; 8. Серета В. Ю. Вчись мислити логічно. – К.: Радянська школа, 1989. – 175 с.

Надійшла до редколегії 20.06.11

О. Козоріз, асист.

АФІКСАЛЬНИЙ СЛОВОТВІР У ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

У статті досліджується явище афіксального словотвору юридичної термінології сучасної китайської мови.

В статье исследуется явление аффиксального словообразования юридической терминологии современного китайского языка.

The phenomenon of affixal word-formation of legal terminology of modern Chinese is analyzed.

У китайській мові у зв'язку з розвитком словникового складу, у тому числі й термінології, велике значення набуває афіксальний словотвір, який займає друге місце по продуктивності після словоскладання.

Об'єктом дослідження є юридичні терміни сучасної китайської мови, предметом – особливості юридичних термінів сучасної китайської мови утворених шляхом афіксації, джерельною базою – китайсько-російський юридичний словник на 16 тисяч термінів та словосполучень[5].

Оскільки у китайській мові О.П. Фролова виділяє такі 8 типів лексичних одиниць: корневі морфеми (км), афіксальні морфеми (ам), прості слова (ПС), складні слова (СС), похідні слова (ПхС), складно-похідні слова (С-ПхС), а також словосполучення (ССч) та складноскорочені слова (ССС) [3, с.16-18], тому під словом "лексика" ми будемо розуміти усю сукупність вищезазначених одиниць.

Для китайської мови під афіксальним словотвором розуміємо приєднання афіксів до повнозначних морфем. Афікс (від лат. affixus – прикріплений) – службова

морфема, мінімальний будівельний елемент мови, що приєднується до кореня слова у процесі морфологічної деривації, змінює значення кореня, виконує граматичні чи словотворчі функції. Залежно від розташування у слові афікси поділяють на префікси (морфеми, що стоять перед коренем слова), суфікси (морфеми, що стоять після кореня слова) та інші типи (постфікси, інфікси, інтерфікси, трансфікси, конфікси, амбіфікси) [6, с.59].

У китайській мові А.Л.Семенас ділить афікси на три групи: префікси, суфікси та напівсуфікси. Суфікси розташовані у кінці китайського слова і є продуктивним елементом словотвору [2, с.90]. На відміну від суфіксів, напівсуфікси мають залишкове лексичне значення і вказують на область чи сферу, до якої належить відповідне слово [2, с.101]. У свою чергу, радянський лінгвіст В.І.Горелов посилається на В.А.Цикіна [4, с.91] і виділяє у китайській мові напівафікси 半词缀 (в т.ч. напівпрефікси 半前缀, напівсуфікси 半后缀), а також афікси 词缀 (в т.ч. префікси 前缀 та суфікси 后缀/词尾), тобто вже чотири групи слів. Характерною особливістю напівафіксів є те, що вони утворюють ряди слів на позначення великих семантичних категорій (осіб, предметів, процесів тощо), вирізняються високою продуктивністю утворення лексичних одиниць. У словотворі сучасної китайської мови напівафіксація стоїть між словоскладанням та афіксацією [1, с.50-76]. Для кращого розуміння суті запропонованої класифікації можна створити таку таблицю:

Таблиця 1

Назва:		Приклади:
Напівафікси 半词缀	Напівпрефікси 半前缀	反, 超, 微, 亚, 泛...
	Напівсуфікси 半后缀	员, 师, 生, 汉, 士, 夫, 客, 手, 丁, 鬼, 虫, 蛋, 派, 分子, 物, 品, 素, 体, 力, 处, 心, 意, 性, 切, 当, 学, 论, 主义, 化...
Афікси 词缀	Префікси前缀	第, 老, 阿...
	Суфікси后缀/词尾	子, 儿, 头.

Оскільки афікси і напівафікси виконують однакові функції, то залишається незавершеною дискусія чи варто виділяти їх в окремі класи (адже єдина відмінність полягає у тому, що "чисті" афікси тимчасово втратили своє етимологічне значення). Як бачимо із попереднього огляду, найбільшу групу складають так звані "напівсуфікси". Тому аналіз варто розпочати саме з них.

Цікавою для аналізу є наступна знайдена нами група із 21-ї суфіксальної морфеми, що зустрічаються у юридичній термінології китайської мови на позначення осіб. Розглянемо першу морфему цієї групи: 人, загальна кількість утворених лексичних одиниць за допомогою цього суфікса у зазначеному вище словнику сягає 777; завдання дослідити їх усі виходить за межі цієї статті, тому наведемо лише кілька прикладів на підтвердження нашої теорії. Усі інші морфеми значно менш продуктивні і будуть зафіксовані документально.

~人rén – словотворчий елемент іменників, що позначають національність, професію тощо. Напр.:

上诉人shàngsùrén апелянт; особа, що подала касаційну скаргу; 下落不明的人 xiàluò bù míng de rén зниклий безвісті; 不受欢迎的人 bù shòu huānyíng de rén лат. персона нон грата; небажана особа; 不可缺少的当事人 bù kě quēshǎo de dāngshìrén або 不容忽视的当事人 bù róng hūshì de dāngshìrén обов'язкова сторона у справі; 不法侵害人 bùfǎ qīnhàirén порушник (патентних прав); 不满18周岁的人 bù mǎn 18 zhōusù de rén особа, що не

досягла 18-ти років; 与案件有利害关系的证人 yǔ ànjàn yǒu lìhài guān-xì de zhèngrén зацікавлений, упереджений свідок; 专利权人 zhuānlìquánrén або 专利登记人 zhuānlì dēngjìrén власник патенту; 专家证人 zhuānjiā zhèngrén свідок-експерт; 专门承运人 zhuānmén chéngyùnrén перевізник, що не є громадським перевізником; 世袭地产保有人 shìxí dìchǎn bǎoyǒurén вільний власник; 业务管理人 yèwù guǎnlǐrén комерційний директор; 中人 zhōngrén посередник.

~者zhě – суфікс іменників, що позначають осіб, що належать до тієї чи іншої професії або категорії осіб. Напр.:

欺骗者 qīpiànzhě або 欺诈者 qīzhāzhě ошуканець; шахрай; 爱国者 àiguózhě патріот; 背叛者 bèipànzhě зрадник; 避难者 bì'nànzhe біженець; емігрант; 编著者 biānzhùzhě письменник; автор; 策动者 cèdòngzhě підбурювач; призвідник; 抄袭者 chāoxízhě плагіатор; 罢工破坏者 bàgōng pòhuàizhě або 破坏罢工者 pòhuài bàgōng zhě штрейкбрехер; 不抵抗主义者 bù-dīkàng zhǔyì zhě пацифіст; 不法侵害者 bùfǎ qīnhàizhě порушник; Тут натрапляємо на групу слів у якій присутні характерні ознаки конфіксального словотвору, тобто одночасна наявність префікса 被 і суфікса 者:

被放逐者 bèi-fàngzhúzhě вигнанець; засланець; 被流放国外者 bèi liúfàng guó wài zhě експатріант; 被遣返回国者 bèi qiǎnfǎn huíguózhě репатріант; 被遣送出境者 bèi qiǎnsòng chūjìng zhě або 被驱逐者 bèi qūzhúzhě або 被押解出境者 bèi yājiě chūjìngzhě вислана, депортована особа; 被委任者 bèi-wěirènzhě уповноважений; агент; призначена особа; префікса 受 і суфікса 者:

受害者 shòuhàizhě або 受难者 shòunànzhě постражданий, потерпілий; жертва; 受权者 shòuquánzhě 1) уповноважений; 2) делегат; представник; депутат; 受邀者 shòuyāozhě запрошена особа; 受援者 shòuyuánzhě одержувач допомоги; 受租让者 shòu-zūràngzhě концесіонер; та інші слова утворені за допомогою суфікса 者: 暗杀者; 霸占土地者; 版权所有; 帮讼者; 绑架者; 保存者; 保护者; 暴动者; 病原携带者; 不出庭者; 财产授予者; 参与者; 残废者; 仓储者; 闯入者; 承担者; 承受转租者; 出资者; 篡权者; 代替他人还债者; 当铺经营者; 第三者; 调停者; 逗留者; 发布者; 发假誓者; 发明者; 反叛者; 犯法者; 诽谤者; 辅助交战者; 干涉内政者; 高利贷者; 工作者; 公司股票持有者; 供认者; 共同交战者; 共同署名者; 管理者; 广告发布者; 广告经营者; 归化者; 国际法学者; 国际人格者; 合著者; 合作作者; 和平主义者; 后继者; 货物所有者; 获假释者; 鸡奸者; 建设者; 将来享有继承权者; 接受遗赠不动产者; 经常性醉酒者; 经营者; 恐怖主义者; 亏空公款者; 劳动者; 立法者; 领有开业执照者; 流氓成性者; 掳掠者; 录音录像制作者; 卖空者; 冒充者; 冒名顶替者; 密谋者; 民主主义者; 谋反者; 谋杀者; 目击者; 女谋杀者; 剽窃者; 期待占有者; 弃权者; 强夺他人地产业者; 强夺者; 抢夺者; 抢劫者; 敲诈者; 侵害者; 侵略者; 侵权者; 侵入者; 侵吞公款者; 侵占者; 清白无辜者; 缺席者; 人所共知的所有者; 入店扒窃者; 入侵者; 入屋行窃者; 软件开发; 骚乱者; 杀父者; 杀害妇女者; 杀人者; 擅自占有者; 商品生产者; 上告者; 社会主义者; 申请者; 审问者; 生产者; 幸存者取得权; 生还者; 实施者; 使者; 世界主义者; 授权者; 私奔者; 死亡者; 死者; 宿命论者; 唆使者; 所有者; 套利者; 挑拨者; 同谋者; 统治者; 偷运者; 投机者; 投资者; 图书出版者; 土地使用者; 土地所有者; 威胁者; 违法者; 违禁买卖者; 违约者; 伪造者; 委任者; 未偿清债务的破产者; 未婚者; 未留遗嘱的死亡者; 无力偿债

者; 无投票权者; 无照营业者; 无证明的破产者; 侮辱他人者; 舞弊者; 误用者; 吸毒者; 先进工作者; 消费者; 销售者; 心智能力极低者; 行为者; 行凶者; 性变态者; 宣誓帮助者; 巡夜者; 移居国外者; 移居者; 银钱业者; 优先接受遗赠不动产者; 游说者; 诱拐者; 运输者; 造反者; 诈骗者; 肇事者; 志愿工作者; 制造者; 主办者; 组织者; 最终消费者; 醉酒者; 作伪证者; 作者.

~犯fàn – злочинець; правопорушник. Напр.:

帮助犯 bāngzhùfàn або 从犯 cóngfàn або 伙同犯 huǒtóngfàn або 共犯 gòngfàn або 同案犯 tóng'ànfàn або 同犯 tóngfàn або 同谋犯 tóngmóufàn співучасник злочину; спільник; 不知悔改的罪犯 bù zhī huǐgǎi de zuìfàn або 常习犯 chángxífàn або 累犯 lěifàn закоренілий злочинець; рецидивіст; 既决犯 jìjuéfàn або 既决罪犯 jìjué zuìfàn або 监犯 jiānfàn або 囚犯 qiúfàn засуджений; 放火犯 fànghuǒfàn або 纵火犯 zònghuǒfàn суб'єкт підпалу; особа, що вчинила підпал; палій; 初犯 chūfàn особа, що вперше вчинила злочин; 不可侵犯 bù kě qīnfàn недоторканий; 感化犯 gǎnhuàfàn умовно засуджений; 拐骗犯 guǎipiànfàn викрадач іншої особи (жінки, дитини, підопічного, виборця); шахрай; 惯犯 guànfàn 1) закоренілий злочинець; рецидивіст; 2) непоправний бурлака; 人犯 rénfàn обвинувачуваний; підсудний; та інші: 大盗窃犯; 过失犯; 羁押犯; 假释犯; 教唆帮助犯; 教唆犯; 精神病犯; 拘留犯; 拦路抢劫犯; 流放犯; 民事犯; 谋杀犯; 女谋杀犯; 偶发犯; 强奸犯; 抢劫犯; 侵害犯; 青少年犯; 轻刑犯; 轻罪犯; 杀人犯; 杀婴犯; 少年犯; 实行犯; 事后从犯; 事后同谋犯; 事前从犯; 事前同谋犯; 首要战犯; 受贿犯; 诉讼教唆犯; 贪污犯; 逃犯; 顽固犯; 伪造犯; 未成年犯; 未成年罪犯; 未决犯; 未遂犯; 无期徒刑犯; 嫌疑犯; 胁从犯; 刑事犯; 刑事罪犯; 凶杀嫌疑犯; 已决犯; 在逃犯; 在押犯; 造意犯; 诈骗犯; 战犯; 战争罪犯; 正犯; 政治犯; 政治嫌疑犯; 政治罪犯; 执行犯; 职业犯; 主犯; 准私犯; 走私犯; 罪犯. Впадає в око висока кількість синонімів, що вимагає окремого аналізу.

~长cháng – родова морфема в назвах посад. Напр.:

家长 jiāzhǎng 1) домовласник; квартиронаймач 2) глава родини; 市长 shìzhǎng мер міста; 庭长 tíngzhǎng або 法庭庭长 fǎtīng tíngzhǎng головуючий суддя; 总检察长 zǒng jiǎncházhǎng головний прокурор; генеральний прокурор; 护士长 hùshìzhǎng старша медична сестра; 检察长 jiǎnshìzhǎng або 检察长 jiǎncházhǎng головний обвинувач; 消防队长 xiāofáng duìzhǎng начальник пожежної охорони; 理事长 lǐshìzhǎng голова ради директорів (компанії); 省长 shěngzhǎng губернатор; голова народного уряду провінції; 秘书长 mìshūzhǎng генеральний секретар; 书记官长 shū-jì-guānzhǎng 1) регистратор 2) секретар суду (у Міжнародному суді ООН); 仲裁长 zhòngcáizhǎng головний арбітр; суперарбітр; 会长 huìzhǎng голова товариства; 典狱长 diǎnyùzhǎng тюремний доглядач; наглядач; начальник в'язниці; та інші: 乡长; 军法处长; 副乡长; 副县长; 副处长; 副委员长; 副局长; 副秘书长; 副董事长; 副行长; 副部长; 县长; 参谋长; 司法部部长; 商船船长; 国会两院议长; 国务部长; 国防部长; 外交次长; 外交部长; 外长; 女陪审长; 委员长; 审判长; 联合国秘书长; 舰长; 船长; 董事长; 警务处处长; 议长; 财政部长; 连长; 部长; 院长.

~方fāng – сторона, партнер. Напр.:

保险方 bǎoxiǎnfāng страховик; страхова компанія; 被告方 bèigào fāng обвинувачуваний (у злочині); підсудний; відповідач; підзахисний; 被控方 bèikòngfāng 1) обвинувачуваний на судовому процесі; підсудний; 2) від-

повідач; 被许可方 bèixǔkěfāng 1) власник дозволу, ліцензії; 2) ліцензіат; 丙方 bǐngfāng третя сторона; 承包方 chéngbāofāng 1) підрядник; 2) контрагент; сторона в договорі; 承租方 chéngzūfāng орендар; наймач; 出让方 chūràngfāng 1) особа, що видає дозвіл, ліцензію; 2) ліцензіар; 贷方 dàifāng кредитор; 过错方 guòcuōfāng делинквент; правопорушник; та інші: 敌方; 保管方; 被转让方; 承运方; 第三方; 缔约方; 缔约一方; 对方; 供方; 供应方; 购方; 合同各方; 合同一方; 救助方; 买方; 卖方; 起义方; 签字一方; 胜诉的一方; 胜诉方; 受方; 受害方; 受害一方; 受让方; 受损害方; 输出方; 输入方; 双方; 投保方; 托运方; 违约方; 许可方; 许可证买方; 转让方; 咨询方.

~人员 rényuán – особовий склад; штат; персонал. Напр.:

编程人员 biānchéng rényuán програміст; 编外人员 biānwài rényuán непостійний, неофіційний член (органу); 财会人员 cáikuài rényuán кваліфікований бухгалтер; 翻译人员 fānyì rényuán перекладач; 辅助人员 fǔzhù rényuán обслуговуючий персонал (посольства, місії); 工作人员 gōngzuò rényuán 1) штатний співробітник 2) посадова особа; чиновник; функціонер; 公务人员 gōngwù rényuán державний службовець; 海关工作人员 hǎiguān gōngzuò rényuán працівник митниці; 海关人员 hǎiguān rényuán митник; митний чиновник, службовець; 黑社会人员 hēishèhuì rényuán гангстер; бандит; член банди, мафії; мафіози; 技术人员 jìshù rényuán інженерно-технічні працівники; техперсонал; 兼职人员 jiānzhi rényuán сумісник; людина, що працює на двох роботах; та інші: 公职人员; 国家工作人员; 国家机关工作人员; 监察工作人员; 检疫人员; 精算专业人员; 立法人员; 领事馆工作人员; 秘密工作人员; 情报人员; 涉嫌人员; 神职人员; 审计人员; 审判人员; 侍从人员; 税务机关的工作人员; 司法工作人员; 随从人员; 随行人员; 外交工作人员; 文职人员; 消防人员; 行政执法人员; 政府人员; 执法人员; 直接负责的主管人员; 志愿人员; 志愿人员; 治安人员; 主管人员; 作战失踪人员.

~民mín – морфема іменників, що позначають громадянство, представника соціального прошарку. Напр.:

暴民 bàomín 1) юрба, що учиняє безладдя; 2) мафія; гангстери; 3) члени зграї, банди; бандити; члени мафії; 非居民 fēijūmín) особа, що проживає поза межами юрисдикції; 2) особа, що не є постійним жителем; 公民 gōngmín 1) громадянин; громадянка; цивільний; 2) населення; 国民 guómín народ; громадянин; підданий; 过境侨民 guòjìng qiáomín іноземець, що не живе постійно у даній країні; 客民 kèmín натуралізований іноземець; 难民 nànmín біженець; переміщена особа; емігрант; 农民 nóngmín селянин; 贫民 pínmín жебрак; бідняк, що живе на допомогу із бідності; 平民居民 píngmín jūmín цивільне населення; 无业游民 wúyè yóumín бурлака; 选民 xuǎnmín контингент виборців; виборець; 游民 yóumín бродяга, бурлака; та інші: 本国出生的臣民; 本国出生的公民; 出境移民; 敌国侨民; 国际政治难民; 女选民; 全体选民; 入籍公民; 入境移民; 守法公民; 外国公民; 外国侨民; 外来公民; 无国籍的难民; 友国侨民; 自由民.

~师shī – учитель; наставник; майстер. Напр.:

巴律师 bālǚshī або 大律师 dàlǚshī англ. барристер (адвокат, що має право виступати у вищих судах); 会计师 kuàijìshī 1) кваліфікований бухгалтер; бухгалтер з управлінськими функціями 2) ревізор; контролер 3) експерт з аналізу балансової і фінансової звітності; 律师 lǚshī адвокат; юрист; атторней; повірений у суді; консу-

льтант із питань права; юрисконсульт; 男巫师 nán wūshī фокусник; 拍卖师 pāimàishī аукціонник; 沙律师 shālǚshī соліситор; повірений; адвокат; 审计师 shěnjìshī аудитор; контролер; 私家律师 sījiā lǚshī приватний атторней; особа, що діє за дорученням; 私人律师 sīrén lǚshī частний приватний атторней; особа, що діє (у суді) за дорученням (не є адвокатом); повірник; 讼师 sòngshī1) крючковор; сутяга; кляузник 2) адвокат, ведучий сумнівні справи 3) шарлатан; шахрай; 总会计师 zǒng kuàijìshī скарбник; касир; завідувач касою; завідувач фінансовими справами; та інші: 卑劣的律师; 被告律师; 辩护律师; 财产转让律师; 出庭律师; 初级律师; 初级诉讼律师; 高级律师; 高级撰状律师; 公律师; 公设律师; 公司律师; 事务律师; 诉讼律师; 专门律师; 奸诈的律师.

~商 shāng – торговець, купець, комерсант; купецтво (як соціальна група). Напр.:

承包商 chéngbāoshāng 1) підрядник; 2) контрагент; сторона в договорі; 3) підприємець; 出版商 chūbānshāng 1) видавець; видавнич організація; 2) амер. власник газети; 出口商 chūkǒushāng експортер; 代办商 dàibànshāng торговельний агент; комісіонер; брокер; 代理商 dàilǚshāng агент; посередник; комісіонер; 代销商 dàixiāoshāng торговельний агент; комісіонер; брокер; оптовий торговець; 分包商 fēnbāoshāng підприємець, що виконує частину замовлення; субпідрядник; 互联网内容服务提供商 hùliánwǎng nèiróng fúwù tíngōngshāng провайдер; та інші: 海运保险商; 合同运输商; 货运代理商; 进口商; 客商; 零售商; 买商; 卖商; 皮包商; 售货代理商; 投机商; 推销商; 运输商; 制造商; 中间商; 主承包商; 主要承包商; 专利权商.

~户 hù – а) з основами предметного значення утворює назви деяких професій; б) з основами дієслів утворює іменники, що позначають споживача, реєстровану одиницю. Напр.:

保户 bǎohù застрахована особа; 保险客户 bǎoxiǎn kèhù застрахована особа; власник страхового поліса; 承租户 chéngzūhù орендар; наймач; 储户 chǔhù або 存户 cúnhù депонент; вкладник; особа, що віддає річ на зберігання; 储蓄账户 chǔxù zhànghù ощадний рахунок; 佃户 diàn hù орендар, наймач, наймач землі; 定期租户 dìngqī zūhù орендар на строк; 冻结帐户 dòngjié zhànghù заблоковані рахунки; 个体户 gètǐhù індивідуальне господарство; 共同帐户 gòngtóng zhànghù загальний, об'єднаний рахунок; спільний рахунок (двох і більше осіб); 客户 kèhù 1) клієнт; 2) постійний покупець, замовник; 农村承包经营户 nóngcūn chéngbāo jīngyíng hù підрядне господарство в селі; 上网用户 shàngwǎng yòng hù користувач, абонент Інтернету; 永久佃户 yǒngjiǔ diàn hù орендар землі на довгий строк; 用户 yòng hù споживач; клієнт; особа, що здійснює користування; користувач; 债户 zhàihù боржник; дебітор; 住户 zhùhù 1) родина; сімейна одиниця; 2) постійно проживаючий мешканець; 租户 zūhù орендар; наймач; 最后用户 z hù yòng hù кінцевий споживач; 最终用户 zuìzhōng yòng hù кінцевий споживач.

~分子 fēnzǐ – елемент (соціальний); прошарок; кадри; працівник; людина. Напр.:

不法分子 bùfǎ fēnzǐ правопорушник; 危害治安分子 wēihài zhìān fēnzǐ порушник громадського порядку; 捣乱分子 dǎoluàn fēnzǐ порушник громадського порядку; 可疑分子 kěyí fēnzǐ підозрюваний; підозріла особа; 嫌疑分子 xiányí fēnzǐ підозрювана, підозріла особа; 地主分子 dìzhǔ fēnzǐ землевласник; 好战分子 hàozhàn fēnzǐ

прихильники війни; 恐怖分子 kǒngbù fēnzǐ терорист; 投机倒把分子 tóujī dǎobǎ fēnzǐ спекулянт; біржовик; особа, що грає на біржі; 极端分子 jíduān fēnzǐ екстреміст; 毒品犯罪分子 dúpīn fànzuì fēnzǐ наркопреступники; 煽动分子 shāndòng fēnzǐ підбурювач; призвідник; 犯罪分子 fànzuì fēnzǐ злочинець; правопорушник; лиходій; 犯罪集团的首要分子 fànzuì jítuán de shǒuyào fēnzǐ голова злочинної групи; 走私分子 zǒusī fēnzǐ контрабандист; 过激分子 guòjī fēnzǐ екстреміст.

~子 zǐ – суфікс іменників і рахівних слів (у текстах починаючи вже з III ст.). Напр.:

交子 jiāozǐ паперові гроші; банкноти; 已婚女子 yīhūn nǚzǐ замужня жінка; 已婚男子 yīhūn nánzǐ одружений чоловік; 成年女子 chéngnián nǚzǐ жінка; 成年男子 chéngnián nánzǐ чоловік; 案子 àn-zǐ судова справа, розгляд; суперечка; 独身男子 dúshēn nánzǐ холостяк; удівець; 王子 wángzǐ принц; 男子 nánzǐ 1) чоловіче населення (країни) 2) чоловік; 男性私生子 nánxìng sīshēngzǐ позашлюбна дитина; незаконнонароджений; 私生子 sīshēngzǐ 1) позашлюбна дитина; незаконнонароджений; 2) позашлюбний син батьків, що вступили згодом у шлюб, від якого в них потім народився другий син; 股票贩子 gǔpiàofànzi англ. джоббер, спекулянт на фондовій біржі; професійний біржовик; 贩子 fàn-zǐ 1) торговець; посередник 2) дилер; біржовий торговець; 骗子 piàn-zǐ шахрай; шарлатан; ошуканець; аферист; шулер.

~士 shì – родова морфема іменників, що позначають: а) професії інтелектуальної праці; б) шанованих осіб. Напр.:

辩护士 biànhùshì адвокат, що виступає в суді; захисник; юрист; консультант із питань права; юрисконсульт; 博士 bóshì доктор; 电脑业内人士 diànnǎo yè nèi rénshì фахівець із комп'ютерів; 法学博士 fǎxué bóshì доктор із правових питань, юридичних наук; 法学士 fǎxuéshì бакалавр права, юридичних наук; 法学硕士 fǎxué shuòshì магістр права, юридичних наук; 海军上士 hǎijūn shàngshì головний старшина; 海军下士 hǎijūn xiàshì старшина 2-ї статті; 海军中士 hǎijūn zhōngshì старшина 1-ї статті; 护士 hùshì медична сестра; медсестра; 民法博士 mínfǎ bóshì доктор цивільного права; адвокат вищої категорії; 民主人士 mǐnzhǔ rénshì демократ; 权威人士 quánwēi rénshì уповноважена, довірена особа; 上士 shàngshì старший сержант; 卫士 wèishì охоронець; 无党派民主人士 wúdǎngpài míngzhǔ rénshì незалежний демократ; 下士 xiàshì молодший сержант; 中士 zhōngshì сержант.

~学家 xuéjiā – учений; ~ист/ист, ~ець; ~лог. Напр.:

东方学家 dōngfāngxuéjiā сходознавець; орієнталіст; 毒理学家 dúlǐxuéjiā токсиколог; 毒物学家 dúwùxuéjiā токсиколог; 法理学家 fǎlǐxuéjiā або 法律学家 fǎlǐxuéjiā або 法学家 fǎxuéjiā юрист; учений юрист; правознавець; 犯罪学家 fànzuìxuéjiā дослідник злочинності; кримінолог; 公法学家 gōngfǎxuéjiā фахівець із міжнародного публічного або державного права; 国际法学家 guójí fǎxuéjiā фахівець із міжнародного права; 回教法学家 huíjiào fǎxuéjiā муфтії; 民法学家 mínfǎxuéjiā цивіліст; фахівець із цивільного права; 寺院法学家 sìyuàn fǎxuéjiā фахівець із канонічного, церковного права; 心理学家 xīnlǐxuéjiā психолог; 刑罚学家 xíngfǎxuéjiā пенолог; фахівець із покарання і ув'язнення; 刑事学家 xíngshìxuéjiā кримінолог; дослідник злочинності.

~徒tú – а) учень, послідовник; прихильник, член співтовариства, одностудець, адепт; б) чоловік, особистість, тип (зазвичай негативний). Напр.:

暴徒 bàotú 1) юрба, що учиняє безладдя; 2) мафія; гангстери 3) члени зграї, банди; бандити; члени мафії; 4) десперато; 5) заколотник; бунтівник; 6) особа, що вчинила безладдя; порушник громадського порядку; 不法之徒 bùfǎzhītú людина, що перебуває поза законом; злочинний елемент; 持枪歹徒 chíqiāngdǎitú озброєний злочинець; бандит; 歹徒 dǎitú темна особистість; шахрай; 赌徒 dǔtú 1) азартний гравець; 2) біржовий спекулянт; 匪徒 fěitú гангстер; бандит; член банди; 佛教徒 fójiàotú буддист; буддистка; 基督徒 jīdūtú християнин; християнка; 酒徒 jiǔtú п'яниця; алкоголік; 叛徒 pàntú зрадник; 天主教徒 tiānzhǔjiàotú католик; католичка; 亡命之徒 wángmìngzhītú десперато, відчайдух, урвиголова, шибайголова; шибеник; 新教徒 xīnjiàotú протестант; протестантка; 伊斯兰教徒 yīslànjiàotú мусульманин; магометанин.

~客kè – (частіше негативно) майстер (чого-небудь), фахівець з... Напр.:

保险掮客 bǎoxiǎn qiánkè страховий брокер; 暴客 bàokè 1) особа, що вчинила розбій (розбійник, грабіжник); 2) суб'єкт грабежу, розбою; 乘客 chéngkè пасажир; 出境旅客 chūjìng lǚkè пасажир, що виїжджає; 刺客 cìkè 1) убивця (політичного або громадського діяча); 2) найманий убивця; 3) шибеник; бандит; 房客 fángkè 1) орендар; знімач; наймач; квартиронаймач; 2) житель; 顾客 gùkè покупець; замовник; клієнт; відвідувач; 过境旅客 guòjìng lǚkè транзитний пасажир; 黑客 hēikè хакер; зловмисник, що створив комп'ютерний вірус; зломщик, що зробив атаку на інтернет сайт; 旅客 lǚkè пасажир; 掮客 qiánkè брокер; комерційний агент; представник; посередник; маклер; комісіонер; 入境旅客 rùjìng lǚkè приїжджаючий пасажир; 少年黑客 shàonián hēikè підліток-хакер.

~兵bīng – солдат; воїн, боєць; рід військ (також родова морфема). Напр.:

红卫兵 hóngwèibīng червоногвардієць; хунвейбін (активний учасник "культурної революції" у Китаї); 列兵 lièbīng рядовий; 掠夺兵 lüèduóbīng пірат; 民兵 mínbīng 1) народне ополчення; 2) ополченець; 女民兵 nǚ mǐnbīng жінка-ополченець; 上等兵 shàngděngbīng ефрейтор; 上等水兵 shàngděng shuǐbīng старший матрос; 水兵 shuǐbīng матрос; 志愿兵 zhìyuànbīng доброволець; волонтер.

~手shǒu – а) з основами предметного значення утворює назви представників професій; б) з різними основами – назви дійових осіб; в) із предметними і якісними основами – іменники з якісною характеристикою дійової особи. Напр.:

扒手 páshǒu кишеньковий злодій; 打手 dǎshǒu гангстер; бандит; член банди; 刽子手 guìzishǒu кат; 女凶手 nǚxiōngshǒu жінка, що зробила тяжке вбивство; жінка-убивця; 杀人凶手 shānrén xiōngshǒu убивця; 凶手 xiōngshǒu убивця; особа, що вбила за обтяжуючих обставин; 水手 shuǐshǒu моряк; матрос; 助手 zhùshǒu помічник; асистент.

~家jiā – суфікс іменників, що позначають деякі спеціальності тощо. Напр.:

投资金融家 tóuzījīnróngjiā інвестиційний банкір; 阴谋家 yīnmóujiā учасник злочинної змови; учасник (політичного) змови; змовник; 专家 zhuānjiā експерт; фахівець; 外交家 wàijiāojiā дипломат.

~头tóu – після основи прикметника суфікс іменників, що позначають людей, зазвичай із відтінком несхвалення, презирства. Напр.:

寡头 guǎtóu або 金融寡头 jīnróng guǎtóu олігарх; 工头 gōngtóu 1) наглядач; доглядач 2) майстер; контролер; виконроб; бригадир; 空头 kōngtóu "ведмідь"; спекулянт, що грає на зниження.

~儿er – суфікс іменників, утворених від інших частин мови. Напр.:

婴儿 yīng'ér малолітній (дитина у віці до 7и років); 孤儿 gū'ér сирота; сирітство; 幼儿 yòu'ér дитина; малолітній (у віці до 7и років).

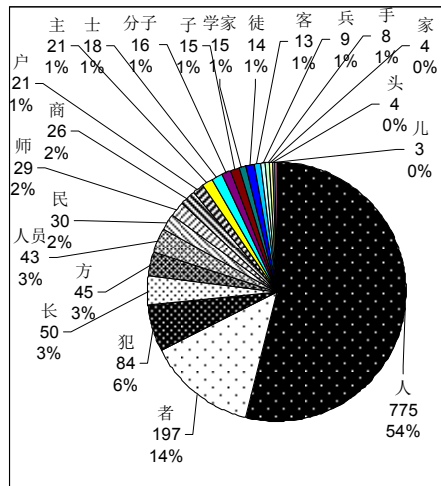

Рис. 1. Суфікси на позначення осіб та їх соціального статусу

Таким чином загальна кількість лексики утвореної шляхом афіксації, що використовується для позначення різних категорій осіб, професій чи соціальних груп становить 1421 слів. Найбільша кількість з яких 55% – припадає на суфіксальну морфему 人, морфемми 者、犯、长 займають відповідно наступні три місця за кількістю утворення слів. Цікавим може бути співвіднесення значення морфем та кількості утворених ними слів із відповідними соціальними явищами.

Загальна чисельність наступної групи слів на позначення професійних та соціальних взаємин, що ми виділили, становить 14 морфем. Наведемо лише деякі приклади:

~权quán – право; права, привілеї. Напр.:

上诉权 shàngsùquán право оскарження; 上诉管辖权 shàngsù guǎnxiáquán апеляційна юрисдикція; 不作为地役权 bù zuòwéi dìyìquán заборонний сервітут; 不受拘捕的特权 bù shòu jūbǔ de tèquán імунітет; право недоторканності; 不可侵犯权 bù-kěqīnfàn quán недоторканність; 不安全用益权 bù ānquán yòngyìquán квази-узуфрукт; узуфрукт на споживану річ; 专属权 zhuānshǔquán або 专有权 zhuānyǒuquán або 专营权 zhuānyíngquán прерогатива; виключне право; 业主权 yèzhǔquán право власності; та інші.

~罪zuì – злочин; провина; гріх; зло, злодіяння. Напр.:

不作为罪 bù zuòwéi zuì злочинна бездіяльність; 不名誉罪 bù míngyù zuì неприродний злочин; 丑行罪 chǒuxíngzuì ганебний злочин; 介绍贿赂罪 jièshào huìlù zuì посередництво в хабарництві (злочин); 以前判的罪 yǐqián pàn de zuì судимість; 伪造文件罪 wěizào wénjiàn zuì підробка документів (злочин); 使用暴力罪 shìyòng bàolì zuì насильницький злочин; 侮辱罪 wūrǔ zuì образа; наруга (злочин); та інші.

~法fǎ – закон; право; норма; регламент; законний; правовий, юридичний; судовий. Напр.:

万国公法 wànguó gōngfǎ або 万国法 wànguófǎ або 万民法 wànmínfǎ міжнародне право; 习惯商法 xíguàn

shāngfǎ звичайне торгове право; 习惯法 xíguàn fǎ неписаний закон; 亲属关系法 qīnshǔ guānxì fǎ сімейне право; 人权法 rénquán fǎ закон про права людини; 人法 rénfǎ гуманітарне право; 佛法 fófǎ буддійське вчення; правила буддизму; закон Будди; 债法 zhàifǎ зобов'язальне право; 公法 gōngfǎ публічне право; 内国法 nèiguó fǎ або 内部法 nèibù fǎ внутрішнє, внутрішньодержавне право; 军事司法 jūnshì sīfǎ військова юстиція; та інші.

~令 lìng – наказ, приписання, вказівка; указ, декрет, закон; директива; настанова. Напр.:

交付令 jiāofù lìng наказ (суду) про виконання (судового рішення); 传唤令 chuánhuàn lìng або 传审令 chuánshěn lìng розпорядження, наказ про виклик до суду; 传讯令 chuánxùn lìng судовий наказ; 保护令 bǎohù lìng охоронний судовий наказ; 共同体指令 gòngtǐ zhǐ lìng директива; 判令 pàn lìng судове рішення; вирок; 制止令 zhǐzhǐ lìng заборона; 发还令 fāhuán lìng наказ про реституцію; 司法训令 sīfǎ xùn lìng наказ; розпорядження; команда; мандат; та інші.

~行为 xíngwéi, xíngwéi dì – вчинки; акт; поведження. Напр.:

合法行为 héfǎ xíngwéi правомірна, законна дія; 合理行为 hélǐ xíngwéi розумний, логічний учинок; 唆送行为 suōsòng xíngwéi неправомірна підтримка однієї зі сторін, що позивається; 国际不法行为 guójì bùfǎ xíngwéi або 国际侵权行为 guójì qīnquán xíngwéi або 国际违法行为 guójì wéifǎ xíngwéi або 国际非法行为 guójì fēifǎ xíngwéi міжнародне правопорушення; міжнародний делікт; 契约性不法行为 qìyüè xíngwéi порушення договору, договірних зобов'язань; 官方行为 guānfāng xíngwéi офіційний акт, документ; 宽恕行为 kuānshù xíngwéi помилування; амністія; 流氓行为 liú máng xíngwéi непристойна поведінка; 小偷行为 xiǎotōu xíngwéi дрібна крадіжка; 延期行为 yánqī xíngwéi відстрочка, та інші.

~院 yuàn – урядовий орган; установа, рада. Напр.:

上议院 shàngyìyuàn або 参议院 cānyìyuàn сенат; верхня палата; 上诉法院 shàngsù fǎyuàn апеляційний суд; 专门法院 zhuānmén fǎyuàn спеціалізований суд; 人民检察院 rénmin jiǎncháyuàn народна прокуратура; 军事法院 jūnshì fǎyuàn військовий суд; 刑事法院 xíngshì fǎyuàn карний суд; 反省院 fǎnxǐngyuàn виправний будинок; 妓院 jìyuàn публічний дім; 孤儿院 gū'ér yuàn притулок для сиріт; 学院 xuéyuàn інститут; 少年感化院 shàonián gǎnhuàyuàn виправний заклад для малолітніх правопорушників; 教养院 jiàoyǎngyuàn виправна школа для малолітніх злочинців, та інші.

~庭 tíng – двір; суд. Напр.:

上网家庭 shàngwǎng jiātíng родина-абонент Інтернету; 人权法庭 rénquán fǎ tíng суд у правах людини; 仲裁庭 zhòngcáitíng або 仲裁法庭 zhòngcái fǎ tíng арбітраж; арбітражна колегія; третейський суд; 全体合议庭 quán tǐ héyítíng суд у повному складі; 公开法庭 gōngkāi fǎ tíng відкрите судове засідання; відкритий суд; 刑庭 xíng tíng карний суд; 即决裁判庭 jíjué cáipàntíng трибунал сумарної, спрощеної юрисдикції; 合议庭 héyítíng колегіальний суд; 审判庭 shěn pàntíng суд; судова установа; суддівська колегія, та інші.

~刑 xíng – покарання (особливо: тілесне), кара; стра- та. Напр.:

徒刑 tú xíng 1) позбавлення волі 2) тюремне ув'язнення; 无期徒刑 wúqī tú xíng довічне, безстрокове позбавлення волі; 惩罚刑 chéngyǐ xíng каторжні роботи; катор-

га; 施以电刑 shī yǐ diàn xíng страта на електричному стільці; 动刑 dòng xíng катування; 极刑 jí xíng або 死刑 sǐ xíng страта; вища міра покарання; 标准推定刑 biāozhǔn tuīdìng xíng передбачуваний вирок; 流放刑 liúfàng xíng висилка; вигнання, та інші.

~关系 guānxì – зв'язок; стосунки. Напр.:

不定期的伙伴关系 bù dìngqī de huǒbàn guānxì безстрокове товариство; 临时外交关系 línshí wàijiāo guānxì тимчасові дипломатичні відносини; 亲子关系 qīnzǐ guānxì 1) батьківство; материнство 2) походження; лінія споріднення; 亲属关系 qīnshǔ guānxì або 亲属身份关系 qīnshǔ shēnfèn guānxì або 亲戚关系 qīnqīguānxì кривне споріднення; 伙伴关系 huǒbàn guānxì партнерство; 保护关系 bǎohù guānxì опіка; 信托关系 xìntuō guānxì або 信用关系 xìnyòng guānxì фідучіарні відносини; 劳资关系 láozī guānxì відносини між робітниками й працедавцями, та інші.

~罚 fá – штраф; відкуп; фант. Напр.:

处罚 chǔ fá покарання; стягнення; санкція; 惩罚 chéng fá покарання; санкція; стягнення; штраф; пеня; 执行罚 zhíxíng fá 1) стягнення; санкція; штраф 2) покарання; 应受惩罚 yīng shòu chéng fá винність; 最高刑罚 zuìgāo xíng fá максимальна міра покарання; максимальне покарання; 法定刑罚 fǎdìng xíng fá або 法定处罚 fǎdìng chǔ fá покарання за законом; 监禁和劳役合并的惩罚 jiānjìn hé láoyì hébìng de chéng fá каторжні роботи; каторга, та інші.

~主义 zhǔyì – суфікс іменників зі значенням -ізм, -изм, -ія, що вказує на: а) навчання, доктрину; б) типову помилку, ухил, ересь. Напр.:

世界主义 shìjièzhǔyì космополітизм; 人文主义 rénwén zhǔyì або 人道主义 réndào zhǔyì гуманізм; 保护主义 bǎohù zhǔyì протекціонізм; 共产主义 gòngchǎn zhǔyì комунізм; 反恐怖主义 fǎnkǒngbù zhǔyì контртероризм, та інші.

~化 huà – у словотворі після основи (двоскладової) іменника або прикметника є словотворчим суфіксом дієслова та віддієслівного іменника зі значенням набути такої-то ознаки, розглянути у певному значенні, зазвичай відповідає українським словотвірним суфіксам і закінченням -ізувати[ся], -ізація. Напр.:

中立化 zhōnglìhuà нейтралізація; 区域一体化 qūyù yītǐhuà регіональна інтеграція; 区域化 qūyùhuà регіоналізація; 合法化 héfǎhuà узаконення; легалізація; легітимація; 国有化 guóyǒuhuà націоналізація; 地方化 dìfānghuà локалізація, та інші.

~料 liào – матеріал, сировина; матерія; додатковий матеріал. Напр.:

制造毒品的原料 zhìzào dúpǐn de yuánliào сировина для виготовлення наркотиків; 原料 yuánliào або 原材料 yuáncáiliào 1) сировина; вихідний продукт; сировинні матеріали 2) матеріали-напівфабрикати; 技术资料 jìshù zīliào технічна документація; 材料 cáiliào дані; відомості; інформація; матеріал; 核废料 héfēiliào радіоактивні відходи; 核材料 hécáiliào ядерний матеріал; 民用核材料 mínyòng hécáiliào ядерний матеріал цивільного призначення, та інші.

~活动 huódòng – захід; акт. Напр.:

人道主义活动 réndào zhǔyì huódòng гуманітарна діяльність; 恐怖活动 kǒngbù huódòng терористичний акт; 流氓活动 liú máng huódòng хуліганство; 特务活动 tè wu huódòng шпигунство; 破坏活动 pòhuài huódòng саботаж; диверсія; 秘密活动 mìmì huódòng підпільна діяльність; 行政活动 xíngzhèng huódòng адміністративна діяльність; 诈骗活动 zhàipiàn huódòng шахрайська діяльність, та інші.

Загальна чисельність слів цієї групи становить 1671-а одиниця з відповідним кількісним розподілом як видно з рис. 2. Найбільшу кількість слів утворюють афіксальні морфеми зі значенням права 权, злочини 罪, закони 法 та директиви 令.

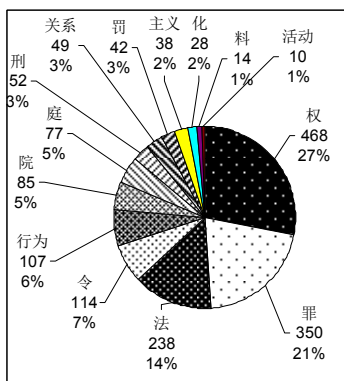

Рис. 2. Суфікси на позначення професійних та соціальних взаємин

Префікси у юридичній термінології китайської мови представлені наступними морфемами:

不~ bú – у складних прикметниках морфема зі значенням заперечення: не-, а-. Напр.:

不同意 yì yì 不同意见 bù tóng yìjiàn розбіжність у думках; розбіжність; незгода; 不告知 bù gàozhī нерозголошення; неповідомлення; умовчання; приховання; 不定 bùdìng рухоме (про майно); 不干预 bù gānyù невтручання; 不平 bùpíng 1) скарга; обвинувачення 2) неправда 3) несправедливість; неправосуддя, та інші.

无~ wú – у складних наукових і технічних термінах відповідає префіксам не-, без-. Напр.:

无业游民 wúyè yóumín бурлака; 无主物 wúzhǔwù невитребувана, безхазяйна річ; 无主继承 wúzhǔ jìchéng незатребувана спадщина; 无主财产 wúzhǔ cáichǎn незатребуване, безхазяйне майно; 无事实根据 wú shìshí gēnjù безпідставний; необґрунтований, та інші.

未~ wèi – у поєднанні з дієсловами утворює терміни точних і природничих наук, що позначають ознаку, що існувала без або до початку певної дії; відповідає префіксу "не-". Напр.:

未付 wèi fù неоплачений; невивплачений; 未分割 wèi fēngē або 未分配 wèi fēnpèi нерозподілений; 未到期 wèi dàoqī зі строком, що ще не наступив (платежу); невідбуттий строк (покарання); неминулий; 未婚 wèihūn неодружений; незаміжня, та інші.

非~ fēi – відповідає приставкам зі значенням заперечення: не-, без-, а-, анти-. Напр.:

非正式 fēi zhèngshì неформальний; неофіційний; 非命 fēimìng 1) випадкова, несподівана, непередбачена смерть 2) смерть у результаті нещасного випадку 3) насильницька смерть; 非婚生 fēihūnshēng не законнонароджений, незаконний; позашлюбний; 非法 fēifǎ незаконний; протизаконний; нелегальний; протиправний; 非端 fēiduān недбалість, нехлюйство, та інші.

被~ bèi – піддаватися, страждати від; зіштовхуватися з, зазнавати впливу. Напр.:

被上诉人 bèi-shàngsùrén 1) відповідач; відповідач по апеляції, касаційній скарзі 2) адресат клопотання; 被上诉人 bèi-jīāofùrén одержувач; 被代理人 bèi-dàilǐrén принципал; довіритель; 被保护人 bèi-bǎohùrén 1) особа, що перебуває під опікою; підопічний 2) підмандатна або підопічна територія, та інші.

已~ yǐ – уже (вказує на закінчення дії або стану). Напр.:

已付 yǐ fù оплачений; виплачений; 已发行 yǐ fāxíng емітований; випущений (капітал); 已婚 yǐhūn одружений; замужня; 已履行 yǐ lǚxíng або 已生效 yǐ shēngxiào de виконаний, та інші.

大~ dà – у складних термінах відповідає різним морфемам зі значенням: великий, головний; зокрема а) у агальній і технічній термінології відповідає морфемам: велике-, більше-, головн-. Напр.:

大主教 dàzhǔjiào архієпископ; 大屠杀 dàtúshā масове убивство; 大法 dàfǎ основний закон; конституція; 大法官 dàfǎguān суддя; лорд-канцлер; головний суддя; голова суду справедливості; старшина присяжних; 大臣 dàchén 1) міністр 2) державний чиновник високого рангу; 大规模 dàguīmó масштабний; великий; великий; масовий, та інші.

多~ duō – багато-, між-, транс-, мульти-. Напр.:

多国 duōguó багатонаціональний; міждержавний; 多国公司 duōguógōngsī міжнародна, транснаціональна корпорація; 多媒体 duōméitǐ мультимедіа; мультимедійний; 多方 duōfāng або 多边 duōbiān багатобічний, та інші.

少~ shǎo – мало; небагато; рідко. Напр.:

少年 shàonián неповнолітній; 少数 shǎoshù меншість; 少数民族 shǎoshù mínzú національна меншість; 少校 shàoxiào майор, та інші.

小~ xiǎo – малий; дрібний, міні-. Напр.:

小偷行为 xiǎotōu xíngwéi дрібна крадіжка; 小企业 xiǎo qǐyè мале підприємство; 小型 xiǎoxíng малий; дрібний; міні-, та інші.

副~ fù – помічник; заступник; вице-. Напр.:

副部长 fùbùzhǎng – заступник міністра; 副领事 fùlǐngshì – вице-консул; 审判员 fùshěnpànyuán помічник судді, та інші.

再~ zài – повторний; пере-. Напр.:

再保险 zàibǎoxiǎn перестраховання; 再出口 zài chūkǒu реекспорт; 再婚 zài hūn другий шлюб; двошлюбність; дигамія; 再审 zàishěn перегляд; 再犯 zàifàn рецидив, та інші.

重~ chóng – подвійний; повторний; знову; удруге; повторити. Напр.:

重号枪支 chónghào qiāngzhī стрілецька зброя з повторним номером; 重婚 chónghūn бігамія; двошлюбність; 重新审判 chóngxīn shěnpàn новий розгляд справи; 重犯 chóngfàn повторно виконаний злочин, та інші.

重~ zhòng – важкий. Напр.:

重盗窃罪 zhòng dàoqiè zuì розкрадання, крадіжка майна у великих розмірах; 重罪 zhòngzuì тяжкий злочин; фелонія; 重伤 zhòngshāng серйозне, тяжке тілесне ушкодження, та інші.

轻~ qīng – дрібний, незначний. Напр.:

轻盗窃罪 qīng dàoqièzuì дрібна крадіжка; 轻罪 qīngzuì або 轻微罪行 qīngwēi zuìxíng незначний (дрібний) злочин, місдімінор; 轻罪犯 qīngzuìfàn суб'єкт місдімінора; особа, визнана винним у здійсненні місдімінора, та інші.

反~ fǎn анти-, проти-. Напр.:

反倾销 fǎnqīngxiāo антидемпінговий; 反恐怖主义 fǎnkǒngbù zhǔyì контртероризм; 反作用 fǎnzúyòng реакція; вплив; протидія, та інші.

Загалом було нараховано 925 лексем юридичної термінології китайської мови утворених за допомогою префіксальних морфем. Як видно із рис. 3 найбільшу кількість (69%) становить лексика утворена заперечними префіксами "не": 不-, 无-, 未-, 非-.

Було проаналізовано афіксальний спосіб словотвору на прикладі юридичної лексики. Знайдено, перераховано, занотовано та опрацьовано 4048 лексичні одиниці юридичної термінології китайської мови утворені шляхом

афіксації, що складає четверту частину (25%) від усього лексичного матеріалу словника (рис. 4).

Це доводить існування афіксального словотвору у китайській мові, і у її юридичній термінології зокрема, як суттєвого виду словотвору на рівні з іншими мовами, в тому числі флективними.

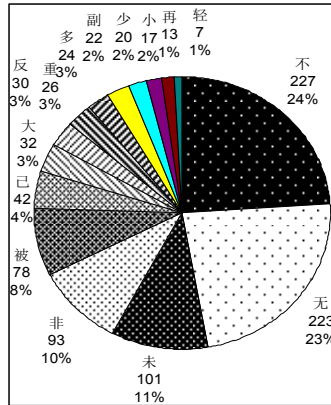

Рис. 3. Префікси юридичної термінології китайської мови

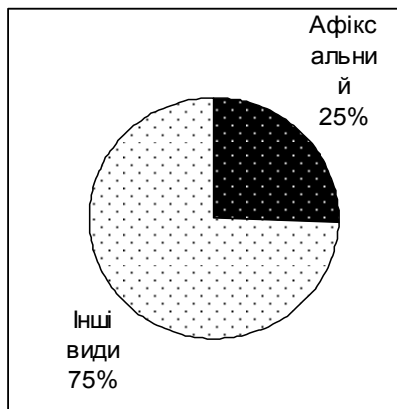

Рис. 4. Юридичні терміни китайської мови

Для юридичної термінології можна виділити такі п'ять типів афіксального словотвору (АС):

АС =	пм + ПЧ	(1)
	ПЧ + см	(2)
	пм + (ПЧ + см)	(3)
	(ПЧ + см) + см	(4)
	пм + [(ПЧ + см) + см]	(5)

Схема 1

тут пм – префіксальна морфема, см – суфіксальна морфема, ПЧ – повнозначна частина слова, може бути виражена як кореневою морфемою, так і складним компонентом.

Як видно зі схеми 1, афіксальний словотвір юридичних термінів у китайській мові часто поєднується з іншими типами словотвору, утворюючи складно-похідні слова та словосполучення.

Підрахунок лексики афіксального типу ускладнюється наявністю слів, що утворені іншими типами словотвору, зокрема словоскладанням: 杀人 – вбивати + людина = вбивство (дієслівно-об'єктний тип); 人民rénmín – людина + громадянин = народ (копулятивний тип) тощо. У зазначених словах кінцеві морфемі хоча і схожі на афікси, проте не виконують їх функції.

Виявлено, що афіксація у китайській мові має лише словотвірні функції і жодних граматичних. Було визначено найбільш уживані афікси юридичної термінології загальною чисельністю 50 одиниць, у тому числі 35 суфіксів (3093 лексеми) і 15 префіксів (925 лексем). Майже половина лексики утвореної за допомогою суфіксів – 21 суфікс (1421 слово), використовується для позначення осіб різних суспільних категорій.

Аналіз юридичної лексики дозволив нам побачити, що афіксальний словотвір відіграє чималу роль у китайській мові. Слід зазначити, що афіксальні слова утворені головним чином за рахунок суфіксального способу, зустрічаються значно частіше. Що стосується префіксального способу, то він зустрічався дещо рідше. Виявлено ознаки конфіксального словотвору, тобто одночасного застосування префіксів і суфіксів. Оскільки лексики, що утворена так званими "чистими афіксами", дуже мало, а "напівафіксальні морфемі" мають тіж самі функції, пропонуємо не виділяти їх як окремих підвид, а розглядати усю сукупність досліджуваних одиниць як афіксальні морфемі (АМ), а утворення лексики з їх використанням – афіксальним словотвором.

1. Горелов В.И. Лексикология китайского языка / В.И. Горелов. – М., 1984. – 216 с.; 2. Семенов А.Л. Лексика китайского языка / А.Л. Семенов; Ин-т востоковедения РАН. – Изд. 3-е, стереотипное. – Москва : АСТ; Восток-Запад, 2007. – 288 с.; 3. Фролова О.П. Словообразование в терминологической лексике современного китайского языка. / О.П. Фролова. – Н., 1981. – 133 с.; 4. Цыкин В.А. Полуаффиксация в системе китайского словообразования. – Вопр. языкознания, 1979, № 5; 5. Китайско-русский юридический словарь. Право. Экономика. Финансы. / Под ред. Ахметшина Н.Х., Ли Дэпин, – М., 2005. – 686 с.; 6. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Яйцева, 2-е изд. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Надійшла до редколегії 15.09.11

Т. Комарницька, канд. філол. наук, асист.

АБРЕВІАЦІЯ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ: ПРОБЛЕМА НОМІНАЦІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

У статті виділено проблемні питання явища аббревіації в японській мові – неузгодженість термінологічної номінації та брак єдиної класифікації аббревіатур, запропоновано розмежувати поняття "аббревіація" і "скорочення", а також подано низку класифікацій аббревіатур.

В статті виділені проблемні питання явлення аббревіації в японському мові – несогласованность терминологической номинации и недостаток единой классификации аббревиатур, предложено разграничивать понятия "аббревиация" и "сокращение", а также дан ряд классификаций аббревиатур.

This article deals with the problems concerning abbreviation in Japanese, in particular with lack of agreement in terminological nomination, as well as in classification of abbreviations. The concepts "abbreviation" and "shortening" are offered to be distinguished; some classifications of abbreviations are proposed.

Під час ознайомлення з науковими працями японістів, присвячених явищу аббревіації в японській мові, в око впадає неузгодженість термінів та класифікацій, що їх пропонують сходознавці при дослідженні аббревіації. І такий брак консенсусу існує на тлі стрімкого зростання кількості аббревіатур у японській мові, що, погодьмося, аж ніяк не сприяє цілісному описанню вказаного явища.

Отже, актуальною, на нашу думку, є проблема вироблення єдиного підходу до вивчення явища аббревіації в японській мові.

Об'єктом нашого стислого дослідження є японська аббревіатура (скорочення), відповідно предметом – їхня термінологічна номінація та особливості їхньої класифікації. За мету ставимо собі зробити цілісний опис абре-